

De Veenarbeid en nog wat.

den aard der bevolking, althans in velerlei opzicht. Verder dient in het oog te worden gehouden dat wij de hier bedoelde veenwerkers in twee groepen behooren te verdeelen en wel 1e, in baggerlieden die niet in de veenen maar in Jubbega en elders wonen en 2e in de eigenlijke turfmakers. De arbeid der eersten is buitengewoon zwaar en vermoeiend; die van de laatsten veeltijds gemakkelijker en altijd zindelijker en meer gecompliceerd. Om de voorstelling evenwel duidelijk te maken is het noodig dat wij eerst een kijkje op deze industrie in zijn geheel nemen en dat wij nagaan hoe en op welke wijze de exploitatie in hoofdtrekken plaats heeft, omdat daaruit slechts is te verklaren, veel, wat in dit opstel anders voor geheel oningewijden minder begrijpelijk zou zijn.

Bedoelde lage veengronden dan, zoo lang ze niet zijn ingepolderd, 's winters geregeld onder water loopen en 's zomers als maad- of hooilanden worden verhuurd, behoorden, en behooren ook nu nog, voor zooverre ze niet zijn aangepakt geworden, aan onze, voorheen hier, na een reeks van jaren, uitwonende groot grondbezitters, althans voor verreweg het grootste deel. Er is een tijd geweest, voor 10—20 en 30 jaar dat de veen (want de ondergrond, waarover later, die de verkoper veelal aan zich behield) zéér duur was en de eigenaars daaruit schatten hebben gemaakt. De laatste jaren echter wordt de turf hoe langer zoo meer door andere brandstoffen vervangen, en de veen is dientengevolge goedkoper geworden, de bazen kochten jaar op jaar minder. In den bloeitijd zijn hier van heinde en verre turfmakers uit andere streken, die toen reeds bijna geheel ontveend waren, heengetrokken, en zoo is het gekomen dat gemeenten als Opsterland, met een eenmaal rijken bodem, weldra opgescheept met een groot aantal armlastigen (werklooze arbeiders) spoedig behoorden tot de meest noodlijdenden van het heele land. Hadden diezelfde eigenaren een deel van hun, uit het verkochte veen gemaakte geld, willen besteden om de water-

plassen droog te leggen om daarna voornoemde ondergronden te doen cultiveeren, waarvoor ze uitnemend geschikt zijn, dan hadden de, tot den bedelstaf gebrachte werklieden, opnieuw op dien grond werk en brood kunnen vinden, maar, omdat dergelijke ondernemingen de eerste jaren geen hooge rente opleveren, hebben de eigenaren dat niet gewild, althans niet van beteekenis. Voor en na hebben zij bijna allen de gemeenten met der woon verlaten, of zijn uitgestorven en liet men de burgerij met de gebakken peren (10 pCt. hoofdelijken omslag) bij de waterplassen zitten en ziedaar tevens de begrijpelijke reden van ontevredenheid die tengevolge heeft gehad, wat velen zich maar niet kunnen verklaren,

OUDE BUITENPLAATS VAN EEN UITGESTORVEN FAMILIE.

dat zelfs de census kiezers van voor plm. 10 jaren van uit dit kiesdristikt, een revolutionair socialist in de kamer wisten te brengen. Evenwel, ik dwaal af en meer wellicht dan een tijdschrift als Elzevier dulden kan, laat mij daarom tot de zaak wederkeeren.

Gezegde veengronden dan gelegen naast de z. g. n. Friesche wouden, worden veelal in het najaar publiek verkocht, waarbij vrijwel regel is (ook al omdat de eigenaren er op bedacht zijn nooit groote hoeveelheden tegelijk onder den hamer te brengen) dat de bazen tegen elkaar opbieden tot zoolang men ze eigenlijk *te* duur heeft. Dat „*te* duur trachten ze in 't komende voorjaar dan weer te verhalen op de arbeiders en daardoor komt het dat in dit bedrijf vooral, beide